

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

22e jaargang nr. 25

22 juni 1969

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. Woord van de Week

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar
Overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Radest over het werk van de A.E.U.

Iedere willekeurige lettercombinatie heeft tegenwoordig wel een betekenis als afkorting van een naam die te lang geacht wordt.

Zo staan de letters - i - h - e - u - voor: de Internationale Humanistische en Ethische Unie, oftewel voor wat in de wandeling de „Humanistische Internationale genoemd wordt.

Bij de IHEU, waarvan het secretariaat in Utrecht is gevestigd, zijn 33 organisaties uit 22 landen aangesloten. Nederland is vertegenwoordigd door het H.V. en Humanitas.

Kortgeleden vergaderde het dagelijks bestuur van de IHEU en we maakten van de gelegenheid gebruik om een gesprek te arrangeren met de vertegenwoordiger van de American Ethical Union, de Amerikaanse Ethische Unie. Het ging ons hierbij niet zozeer om het werk van de Internationale organisatie, maar om een indruk te krijgen van de aard en de activiteiten van deze zusterorganisatie van het Verbond.

Het is duidelijk dat de Amerikaanse samenleving een snelle ontwikkeling doormaakt, vooral ook op het gebied van het denken, van de cultuur, van de ideologieën.

De heer Radest noemde als voornaamste kernen van beweging de gekleurde minderheidsgroepen, negers, maar ook Mexicanen en Portoricanen, de opstandige jeugd en degenen die Amerika's rol in de wereld ter discussie stellen, door middel van kritiek op de buitenlandse politiek en vooral op het Vietnam-beleid. Maar tegelijkertijd waarschuwde hij voor een vorm van gezichtsbedrog: hoe verder je van Amerika af bent, des te duidelijker, simpeler, scherper en sneller lijken de veranderingen. Niettemin ze zijn er.

Probeert de A.E.U. er een actieve rol in te spelen en wat ziet ze als haar taak in die veranderende maatschappij.

Hier volgt een vertaling van wat Howard Radest ons vertelde over het werk van de American Ethical Union.

Onze taak is, geloof ik, veelzijdig. En wij hebben met al die ontwikkelingen en veranderingen te maken. Wij doen heel veel met jonge mensen; zeer concrete, praktische activiteiten. Wij zijn ook actief op het terrein van de rechten van minderheden, dus van de negers, en niet te vergeten van de zogenaamde „tans” de „lichtbruinen”. Daar zult u op den duur wel meer over horen; de Mexicaanse Amerikanen bijvoorbeeld beginnen ook langzamerhand hun rechten op te eisen evenals de Portoricanen. De eerstkomende twintig jaar zullen de kranten daar nog wel vol over staan. Het zijn dus niet alleen de negers die een probleem vormen.

En dan de kwestie van de Amerikaanse buitenlandse politiek. Onze beweging heeft zich al sinds 1900 zeer kritisch opgesteld tegenover het Amerikaanse imperialisme, zoals dat bedreven werd in het Caraïbische gebied, in de Stille Oceaan en in Zuid Amerika, en dat doen wij nog steeds. Hoe dat in de praktijk gebeurt? Eén

Mededeling aan hen, die het boek „De dag ligt nog voor ons” hebben ontvangen.

In een klein aantal exemplaren van het hierbovengenoemde boek zijn de pagina's 50, 51, 54, 55, 58, 59, 62 en 63 en in een heel incidenteel geval de pagina's 94 en 95 niet afgedrukt.

Wilt u nagaan of dit bij u in orde is. Zo niet stuurt u het boek dan aan ons terug. Wij zorgen voor omgaande toezending van een nieuw exemplaar.

Te adresseren: Humanistisch Verbond, Postbus 114, Utrecht.

Humanisme

Ook uw kijk op het leven?

door C. H. Schonk

Een boekje over het humanisme waarop lang is gewacht. In eenvoudige, heldere taal zet de schrijver de humanistische principes en de humanistische kijk op het leven uiteen.

96 blz.

Prijs f 4,50

Uitsluitend bestellen door storting of overschrijving op postrekening 30.49.60 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht.

manier om aan te tonen dat wij het er niet mee eens zijn, is alternatieven te laten zien. Bij voorbeeld in ons werk met jonge mensen. Sedert het einde van de Tweede Wereldoorlog hebben wij cursussen, kampen en dergelijke georganiseerd op het gebied van onderwijs, politieke oriëntatie, methoden voor sociale veranderingen e.d. voor jonge mensen die wat leeftijd en vooropleiding op een college thuishoren, maar niet alleen voor college studenten. We hebben Amerikaanse Indianen gehad uit Indianenreservaten, jongelui uit Europa, Azië en Afrika; en we hebben ook jonge mensen gehad uit elke staat van de Verenigde Staten, vijftig jaar lang, elk jaar en we hebben geprobeerd hun te leren hoe zij het beste in hun eigen plaatselijke gemeenschap konden werken. Daar hebben we veel succes mee. Er is bijvoorbeeld een man die in 1946 of '47 aan ons eerste kamp heeft deelgenomen en pasgeleden tot member of congress is gekozen. Er zijn er ook die nu belangrijke functies vervullen in stadsbesturen en in de federale regering. De mededirecteur van het Peace Corps heeft de eerste beginselen voor de aanpak van dit soort sociale veranderingen in een van onze kampen geleerd. Enzovoorts.

Dan is er nog een terrein waarop wij ons voor de belangen van jonge mensen inzetten. Samen met de American Humanist Association proberen wij in Washington, D.C., onze hoofdstad, wetswijzigingen in te voeren wat betreft het recht om militaire dienst te weigeren.

Krijgt een jongeman vrijstelling van dienst, dan moet hij ergens een baan vinden, voor twee jaar, bij een of andere sociale instelling. Wij zijn nu bezig dit soort werkgelegenheden te creëren en daar vinden jonge mensen — weliswaar op een andere manier dan in onze kampen — ook weer mogelijkheden om van elkaar te leren. De American Ethical Union heeft dus een enorm aantal activiteiten die op jonge mensen zijn gericht.

En nu de kwestie van het rassenprobleem. Daar houden wij ons al mee bezig sinds 1909, het jaar waarin wij de National Association for the Advancement of Colored People hielpen oprichten.

Onze kampen en scholen waren van het begin af aan voor iedereen, negers en blanken.

Maar de laatste jaren hebben wij in het Zuiden van de Verenigde Staten speciale programma's georganiseerd voor de negers die nog op het platteland wonen. Die vormen eigenlijk een vergeten groep; ze maken zich niet druk, komen dus niet in de krant en daarom wordt er helemaal geen aandacht aan hen besteed. Met veel van deze mensen hebben wij de laatste vijf zomers gewerkt: ouders, jonge kinderen en teenagers.

Daarbij hadden we twee dingen op het oog. Ten eerste: de jongeren een gezonde, goede ervaring mee te geven waardoor zij zich bewust worden wat voor mensen ze zijn en ten tweede: zowel de ouders als de bijna volwassen jongeren te leren wat hun rechten zijn en hoe zij die kunnen opeisen. Dat gebeurt bijvoorbeeld in kampen; veel van onze medewerkers wonen bij de mensen thuis op het platteland; we hebben zogenaamde speelschooltjes voor heel jonge kinderen waar ze aan vrije expressie doen. We geven teenagers die op de highschool zitten, bijles zodat ze naar een college kunnen gaan. We leren hun ouders tijdens avondcursussen hoe ze met de plaatselijke onderwijscommissies moeten werken, hoe ze hun stem moeten laten horen, enzovoort.

De A.E.U. doet tevens allerlei andere dingen — ook voor negers natuurlijk — en we blijven doorvechten voor burgerrechten. Dat is niet meer z'n populaire zaak in de Verenigde Staten, maar er moet nog steeds gevochten worden voor

idolen

We meten onze medemensen naar hun intelligentie-quotiënt, naar hun uiterlijk succes, naar hun maatschappelijk prestige, naar hun carrière. Zo groot is in de meesten van ons het verlangen naar „de volmaakte”, dat we moeilijk ontkomen aan de neiging dit verlangen te projecteren in een idool. Die projectie kan allerlei gedaanten aannemen: van het hoogste, volmaakte opperwezen tot de veel aanbeden held van de dag, van de verheerlijkte dictators, idolen van de massa, tot de meer onschuldige sterren en fans, idolen van teenagers. Zelfs wanneer onze helden in populaire dames- en weekbladen worden afgetekend met menselijke feiten en hebbelikheden, dan dient dit meestal nog om de persoonsverheerlijking te ondersteunen en de droomwereld „echter” te maken.

Onze maatschappij let te veel op uiterlijk succes en beoordeelt hiernaar of een leven geslaagd is of niet. We proberen ons leven in te richten naar een uitwendig model en vergeten het eigen en onvergelijkelijke te ontplooiën.

Dr. Kwee Swan Liat

in Nederland gepromoveerde en
publicerende natuurkundige, geb. 1922

het recht op werkgelegenheid en op een goede opleiding. Dat zijn allemaal dingen waar wij ons mee bezighouden, maar dat doen wij niet alleen. Het is altijd een van de tradities van de A.E.U. geweest om met zoveel mogelijk groeperingen samen te werken, dat is dan ook het geval. Ik geloof dat dit ook wel gedeeltelijk een Amerikaanse traditie is. In tegenstelling tot veel Europese landen hebben wij zeer veel organisaties die door middel van vrijwillige bijdragen in stand worden gehouden en waar de staat absoluut geen bemoeienis mee heeft; deze zelfstandigheid is hun trots.

Het is een onderdeel van onze taak om met zoveel mogelijk organisaties samen te werken. Zo is er bijvoorbeeld in Washington een groep waarin zeventig of tachtig organisaties verenigd zijn die zich met de burgerrechten bezighouden. Ze stellen gezamenlijk vast welk beleid er gevolgd moet worden en benaderen dan het congres of de nieuwsmedia. Wij maken deel uit van die groep.

Wat de Wereld Vrede betreft, daar behoren wij ook bij zo'n „coalitie”. En ten aanzien van het probleem dat senator Fullbright aan de orde heeft gesteld, n.l. dat van de Amerikaanse prioriteiten en het krankzinnige idee om Amerika als een soort „wereld-politieagent” te laten optreden, tegen dit soort politiek bestaat een reële weerstand. Dit is nog wel niet de zienswijze van de meerderheid in Amerika, maar de oppositie neemt sterk toe, en daar werken wij hard aan mee.

Een ander deel van onze activiteiten ligt op het terrein van het onderwijs. In New York City hebben wij drie volledige dagscholen — voor kinderen uit alle milieus — waar onderwijs-experimenten worden gedaan en dat vinden we heel belangrijk. Bovendien zijn wij georganiseerd in zogenaamde Ethical Societies, dat zijn groepen van mensen die niet alleen veranderingen in hun eigen gemeenschappen willen aanbrengen, maar — en dat is even belangrijk — zichzelf beter willen leren kennen en hun capaciteiten zoveel mogelijk willen ontwikkelen. Een omvangrijk gedeelte van ons werk bestaat dus uit deze onspectaculaire, weinig sensationele hulp aan mensen om volwassen te worden.

Het is veel gemakkelijker over onze acties op sociaal terrein te vertellen en die krijgen ook veel meer aandacht van buitenaf, maar daaraan besteden wij toch maar een derde gedeelte van onze energie.

Dan is er nog één punt. Het zal u misschien vreemd in de oren klinken, maar zo heet dat nu eenmaal in Amerika: De A.E.U. is een religieuze en educatieve instelling. Dat impliceert niet dat wij al of niet in god geloven, maar dat betekent dat wij, je zou het een tehuis kunnen noemen, zijn voor mensen die een houvast zoeken, iets waarin zij kunnen geloven, iets positiefs in hun leven, en die niet meer in staat zijn dat bij de traditionele instellingen te vinden. Dit zoeken zouden wij willen beschouwen als essentieel voor het religieuze en geestelijke leven van de mens.

J. W. F. Klein-von Baumhauer

Verklaring Hoofdbestuur Humanistisch Verbond

Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond spreekt zijn verontrusting uit over het proces tegen de bezetters van het Maagdenhuis.

In de eerste plaats is het onrechtvaardig, als in de ene stad (Tilburg) de bezetting van een universitair gebouw niet wordt vervolgd en in de andere stad (Amsterdam) wel.

Verder houdt het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond het ervoor, dat in Amsterdam een massaproces is aangespannen, in naam op aanklacht van lokaalvredebreuk, terwijl het in feite de functie heeft in te grijpen in een politieke strijd voor hoogstnoodzakelijke democra-

tisering van het universitaire onderwijs.

Het hoofdbestuur vreest van dit alles een verdere toespitsing van tegenstellingen, die in de strijd der meningen over de structuur der samenleving de aanwending van fysiek geweld bevordert.

Het hoofdbestuur meent dat er alle aanleiding is, om naar verzachting van die tegenstellingen te streven, door de zo zeer gewenste structuurveranderingen in een open en werkelijk democratische discussie van alle partijen op basis van feiten en redelijke argumenten te brengen.

Utrecht, 13 juni 1969.

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 60 ct. aan postzegels insluiten.

(adv.)

De maatschappij en zijn universiteiten

De universiteiten, in vele landen onvoorbereid op de snelle groei van het aantal studenten en op de verandering van hun sociale rol, zijn tot kritieke punten van de maatschappij geworden. De problemen van overbezetting, anoniem onderwijs, lage efficiency, didactische gebreken en zinloze opleidingen worden met twee polaire hervormingsconcepten bestreden. Het ene komt van onderaf en poogt in de vorm van kritische of tegen-universiteit de student tot subject van het academisch vormingsproces te maken. Kritische universiteiten werken in de Verenigde Staten op 40-50 campussen, in Italië op enkele universiteiten, in Duitsland o.a. in Berlijn en Münster, in Nederland in Nijmegen, Groningen, Utrecht en Amsterdam. Het gaat veelal om collegerecensies en om afschaffing van examens als conformerende initiatie-ritten. Beoordeling vindt (bv. in Trient) plaats op grond van scripties in samenspraak tussen docent en student. Opvallend is, dat de hervormingsplannen van studenten altijd inhoudelijk worden geformuleerd. Zo nog in het recente plan van de radenuniversiteit uit Nijmegen voor Nederlandse letteren. Vooral de sociale implicaties van de vakwetenschappen krijgen een accent, vraagstukken van de sociale ethiek zoals oorlog en vrede en van de seksualiteit en de psychoanalyse. Hieruit kan men aflezen wat men in de huidige vakopleidingen mist.

In strikte tegenstelling tot de studenten zijn de officiële hervormingsconcepten niet inhoudelijk maar formeel van aard. Zij regelen de studieduur, de examens en de selectieve barrières in het algemeen.

In het plan Fouchet gaat het om met de minister te spreken om de „industrialisering” van de universiteit en de studenten. De kenmerken zijn een vierjarige opleiding in twee fasen, vroege specialisering, meer studietoetsen, directe invloed van de industriële bonden. De eerste studiefase duurt twee jaar, elk jaar wordt met een selectief examen afgesloten, waarvan één examen één keer herhaald mag worden. De tweede fase, afgesloten door een magisterexamen geeft toegang tot een vrije academische studie. De kneusjes worden in tweejarige vakopleiding verwerkt, die 35% van alle studenten moeten opvangen. Om dit te bereiken besloot men in april 1968 tot het instellen van toelatingsexamens tot de universiteiten, die voortaan maar 60% i.p.v. 95% van alle gerechtigden toelaten.

Opvallend in deze plannen is het formele aspect, dat wel de studieduur op vier jaar vastlegt en selectieve toetsen invoert maar zich niet om selectiecriteria en doeleinden bekommert. Een analoog beeld laat de nota Posthumus zien. Een vierjarige vakopleiding met één- of tweejarige selectieve propedeuse geeft aan een gelimiteerd aantal doctorandi de toegang tot een exclusieve topopleiding. De maximaal toegestane studieduur is wettelijk tot de nominale cursusduur + 1 jaar beperkt, voor de hele studie maximaal 6 jaar, waarna de student het recht op een onderwijspakket en de voorzieningen verliest (maar niet op een examen).

De nota Posthumus valt op een merkwaardige wijze in twee gedeelten uiteen. In het eerste wordt de noodzaak van een beraad op de universitaire doelstellingen van een „student-gecentreerde” studieprogrammering en van de voorrang van een inhoudelijke hervorming boven een formele benadrukt. In het tweede gedeelte wordt evenwel het tegendeel in praktijk gebracht. De voorstellen bevatten nagenoeg uitsluitend formele maatregelen. Experimenten zoals het Twentse baccalaureaat worden voorbarig van de tafel geveegd.

Onder deze omstandigheden krijgen zelfs de door economische argumenten gemotiveerde maatregelen het karakter van disciplineren van de student. Deze indruk wordt nog versterkt als men de nota Posthumus in samenhang met het rapport Maris en van Os ziet: een strak en hiërarchisch bestuurd universiteit waarin de academische carrière een disciplinerend spitsroedenlopen is.

De maatschappij reageert op zijn weerbarstige jeugd. Wat heeft het verweer der studenten nu in de verschillende maatschappijen teweeg gebracht. Een enkele diktator is verdwenen, sommige militaire junta's zijn voor andere ingeruild. In Frankrijk hebben de vakbonden meer macht veroverd en in Italië is een hervormingsplan van de baan. In Tsjechoslowakije kregen de studenten na de val van Novotny de kans, maar dat leidde tot spanningen met de arbeiders. In Frankrijk en Duitsland werkt men nu serieus aan hervormingsplannen maar de greep op de student wordt intussen versterkt door de studievrijheid beperkingen op te leggen. In de Verenigde Staten is buiten de universiteiten weinig veranderd.

Over het algemeen schijnt de reactie op de studentenonlusten eerder een verschuiving naar rechts te zijn. . . In 1968 zijn in de V.S. Robert Kennedy en Martin Luther King vermoord. In een analyse van de publieke opinie daarna noemde de N.R.C. de mogelijkheid van een militair conservatieve, zelfs fascistische, beweging: „Amerika heeft schoon genoeg van het geweld en het protest, van demonstraties en optochten. Van de filosoof Marcuse, die meent dat alleen geweld voor inkapseling door het systeem behoedt, en natuurlijk van al zijn volgelingen. Kortom van al degenen die met directe machtsmiddelen iets willen afdwingen dat het democratische „systeem” niet wil geven. Onbewust bijna worden op deze manier de acties van geschifte enkelingen een gevolg geacht van buitenparlementaire methodes der „nieuwe” politieke groeperingen. Onbewust of mischien maar al te zeer geïnspireerd, wordt de schuld voor de moordaanslagen op linkse, progressieve figuren als King en Dutschke door een journalistieke pennestreek aan de linkse progressieven toegeschreven. Feit is echter dat in de door hen ontketende beweging ook een bedreigende regressieve dynamiek aanwezig is: de fascistische sociale reacties.

(Uit: Ir. P. Vardy, *Opstand der studenten. Waarom? Waarheen?* 1969)

Van week tot week

Hilversum II (radio)

29 juni 1969, 9.45—10.00 uur: Prof. Dr. F. Grewel: Een, twee, drie, vier, vijf, de bakker sloeg zijn wijf.

6 juli 1969, 9.45—10.00 uur: Dr. J. Houtgast: Het begin van alles.